B. J.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. 518.

Wilno, dnia 22 września 1931 r.

Treść numeru:

-----ooooo0§0ooooo------

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Trimitas" o jedności litewsko-łotewskiej.

"Trimitas" Nr.38 z dn.17.IX.1931 r. Artykuł p.t."Na drodze do jedności litewsko-łotewskiej". Streszczenie:

Wiele się mówi na Litwie o zbliżeniu i jedności litewsko-łotewskiej. Pracuje przedewszystkiem w tym kierunku Towarzystwo Jedności Litewsko-Łotewskiej. T-wo działa już blisko 10 lat. Sądząc z pozoru nie zdziałało towarzystwo zbyt wiele. Mimo wszystko niepodobna niedoceniać duchowej strony tej akcji. Widomym wyrazem działalności towarzystwa są odbywane coraz to kongresy, na których zapadają ważkie rezolucje. Najważniejszą z nich jest bodaj rezolucja w sprawie wileńskiej, która na każdym kongresie zapada.

Gdyby bezpośrednio po zakończeniu wojny światowej wcielono w życie jedność litewsko-łotewską, nie istniałby dziś bolesny problem wileński i nie sięgałaby Polska po Letgalję. Obecnie bowiem Polacy po zagrabieniu Wileńszczyzny budują dla siebie pomost do morza Bałtyckiego. O ile narody nadbałtyckie pragną się oprzeć wpływom i ekspansji słowiańsko-germańskiej muszą się między sobą porozumieć i wytrwale dążyć do jedności.

"Lietuvos Aidas" o znaczeniu Ligi Narodów.

"Lietuvos Aidas" Nr.210 z dn.18.IX.1931 r. Artykuł p.t. "Dwa odwieczne problemy". Streszczenie:

Europa i świat cały cierpią na dwie ciężkie choroby: kryzys ekonomiczny i militaryzm. Swiatowa depresja ekonomiczna zmusza zarówno państwa poszczególne jak Ligę Narodów do szukania środków zaradczych. Między innemi problem rozbrojenia staje się wiecznym problemem politycznym Europy.

O ile się przyjrzeć różnym dokonanym przez L.N. pracom zarówno w zakresie rozbrojenia jak też walki z kryzysem ekonomicznym, z łatwością się zauważy, że załatwienie tych spraw wymaga znacznych jeszcze reform w metodach wzajemnych stosunków międzynarodowych. Doktryna suwerenności państwa po dziś dzień jeszcze zajmuje w prawie międzynarodowem bardzo poczesne miejsce. W związku z tem w stosunkach międzynarodowych państwo pozostaje we własnych oczach najwyższym autorytetem, któremu nikt ze strony nie może swej woli narzucić. Utrudnia to ogromnie procedurę Ligi Narodów. L.N. nie rozporządza środkami materjalnemi, któreby zmusiły państwa do wprowadzania w życie zaleceń Ligi Narodów. W związku z tem w stosunkach z mocarstwami musi Liga Narodów stosować politykę przystosowania się do faktów dokonanych. Najlepszym tego przykładem jest sprawa zatargu polsko-litewskiego o Wilno. Początkowo L.N. potępiało Polskę w jak najostrzejszej formie za gwałt Żeligowskiego, dowodząc nawet, że jest on skierowany przeciwko samej Lidze Narodów. Z biegiem czasu jednak Liga Narodów przystosowała się do faktu dokonanego, a później zapomniała nawet o swych pierwotnych protestach przeciwko gwałtowi Żeligowskiego i zaczęła oskarżać Litwę za nieotwieranie komunikacji między Litwą niepodległą a okupowaną.

Teoretyczna równość państw stała się w praktyce Ligi Narodów hegemonją mocarstw. W polityce Ligi Narodów dominują interesy tych państw. W związku z tem wszystkiem problemy, które rozstrzygnąć można jedynie wspólnemi siłami wszystkich krajów pozostają problemami odwiecznemi.

K r o n i k a .

P r z e m ó w i e n i e   p o s ł a   S i d z i k o w s k i e g o   w   T r y b u n a l e   H a s k i m . Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.211/, wygłosił przedstawiciel rządu litewskiego poseł Sidzikowski na posiedzeniu Trybunału Międzynarodowego w Hadze w dn.17.IX r.b. przemówienie, w którem podkreślił, że mimo tego, iż sprawa komunikacji na linji Koszedary-Landwarowo wydaje się mało ważną, zahacza ona o problemy prawa międzynarodowego pierwszorzędnej wagi. Dalej podkreślił poseł Sidzikowski, że stosunki polsko-litewskie graniczą z wojną i pokojem i że Litwa nie może nawiązać z Polską normalnych stosunków zanim wyrządzona przez Polskę Litwie krzywda /zajęcie historycznej stolicy litewskiej Wilna/ nie będzie naprawiona. Polska niesłusznie zarzuca Litwie udaremnienie rokowań królewieckich podjętych zgodnie z rezolucją Rady L.N. 10 grudnia 1927 r.Następnie Sidzikowski scharakteryzował stosunki polsko-litewskie przed rezolucją grudniową i po niej. Interpretując ustępy tej rezolucji stwierdził Sidzikowski, że "rezolucja w niczem nie dotyczy kwestyj, co do których zdanie obu rządów jest rozbieżne". Podkreślił on, że rezolucja nakłada na Litwę obowiązek jedynie rokowań z Polską. Dalej wykazał Sidzikowski, że wywody zawarte w exposé polskiem, jakoby Litwa, opierając się na rezolucji z 10 grudnia ma nawiązać z Polską układy i dojść do porozumienia w istniejących obecnie warunkach, są nieuzasadnione.

Następnie Sidzikowski dał rzut oka na międzynarodowe zobowiązania Litwy. Rozpatrywał on długo prawne znaczenie artykułu 23 statutu L.N. Zdanie e artykułu 23 paktu L.N. brzmi: członkowie Ligi "przedsięwezmą niezbędne kroki w kierunku zagwarantowania i utrzymania swobody komunikacji i tranzytu, a również słusznego stosunku do handlu wszystkich członków Ligi, z uwzględnieniem specjalnych interesów krajów zniszczonych przez wojnę 1914-1918 r." Wreszcie Sidzikowski odparł argumentację Silvain Dreyfus'a,według którego artykuł 23 paktu L.N. jest równoznaczy z zobowiązaniami międzynarodowemi i nakłada na Litwę obowiązak otwarcia dla Polski linji Landwarowo-Koszedary.

S p r a w a   u r e g u l o w a n i a   k w e s t y j   s p o r n y c h   p o m i ę d z y   L i t w ą   a   N i e m c a m i . Jak podaje "Siegodnia" Nr.262, 28 września odbędzie się w Genewie posiedzenie sądu, wyłonionego w 1928 r. za obopólną zgodą Litwy i Niemiec w celach rozpatrywania różnych kwestyj spornych. Na posiedzeniu tem rozpatrzona będzie skarga niemiecka na Litwę z powodu wysłania z Kłajpedy kilku niemieckich obywateli. W skład sądu wchodzą: szwajcarski minister Sprawiedliwości jako prezes, delegat fiński i belgijski jako członkowie, wreszcie poseł Klimas jako sędzia narodowy z ramienia Litwy. Sędzia narodowy ze strony Niemiec nie został jeszcze wyznaczony. Obronę interesów Litwy poruczył rząd litewski kowieńskiemu adwokatowi przysięgłemu Robinsonowi oraz zastępcy prokuratora Trybunału Najwyższego Żalkowskiemu.

W i z y t a   d z i e n n i k a r z a   s z w e d z k i e g o   w   K o w n i e . Jak podaje "Siegodnia"/Nr.262/, przybył do Kowna samolotem dziennikarz szwedzki Sven Zake. Odbył on wywiad z gubernatorem Kłajpedy Merkysem.

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

F i n a n s o w y   s t a n   L i t w y   w   u j ę c i u   "L i e t u v o s   A i d a s a".

"Lietuvos Aidas" Nr.209 z dnia 17.IX.1931 r.Art.p.t."Oznaka postępu gospodarczego". Streszczenie:

Rynek kredytowy jest bardzo czułym ośrodkiem gospodarki narodowej. Najbardziej zaś normalnym i zdrowym sposobem tworzenia w

kraju kapitału jest oszczędzanie.Proces oszczędzania w narodzie litewskim daje się zauważyć przez obserwowanie wkładów w instytucjach kredytowych. W banku litewskim i państwowych kasach oszczędnościowych depozyty prywatne wynosiły w 1927 i 28 r.przeciętnie po 5 milj.litów. W 1929 r. wzrosły depozyty do 7 milj.litów. W 1930 r. depozyty nieco się skurczyły. W dniu 1 stycznia 1931 r. wynosiły depozyty 6 miljonów litów. W bankach litewskich w dniu 1 stycznia 1927 r. wkłady wynosiły około 46 milj.litów, w 1928 r. - ~~wkn~~ już 64 milj.litów; w 1929 r.92 milj.litów, w 1930 r.118 milj. litów, a ~~b~~ 1 stycznia 1931 r. - 151 milj.litów.

W Kłajpedzkich instytucjach kredytowych wkłady wzrosły z 20 milj.litów w 1927 r.do 50 milj.w dniu 1 stycznia 1931 r.W ten sposób wkłady w litewskich instytucjach kredytowych wzrosły z 71 milj.litów w 1927 r. do 207 milj.litów w 1931 r.

Wzrost oszczędności i wkładów świadczy o tem, że najważniejszy element gospodarki krajowej ma tendencję rozwojową. Dodać należy, że nietylko wkłady istniejące w bankach ilustrują oszczędności narodu litewskiego. Poważne sumy wcale do banków nie trafiają. Spodziewać się należy, że wkłady oszczędnościowe wzrosną znacznie z chwilą odpowiedniego rozwinięcia sieci kas oszczędnościowych i wprowadzenia czeków pocztowych.

K r o n i k a .

S t a n g o s p o d a r c z y L i t w y . Jak podają "Jaunakas Zinas" /Nr.208/,eksport litewski do Niemiec znacznie się zmniejszył. W pierwszem półroczu 1930 r. eksportowano do Niemiec na sumę 158 miljonów litów, natomiast w r.b. w tym samym czasie eksport wyniósł tylko 137 milj.litów. Ogólny bilans handlowy w 1930 r. był czynny. W początku r.b. bilans również był czynny, lecz wobec zmniejszenia się eksportu można wywnioskować, że w r.b. bilans będzie naogół bierny.

W budżecie państwowym figurowała w ostatnim roku pozycja t.zw."resztek". W r.b. jednak niedobór pochłonie owe resztki z lat ubiegłych. W pierwszem półroczu 1931 r. przewidywano dochodów 163.903.141 litów, zaś faktycznie uzyskano 148.866.345 litów. Niedobór wynosi więc około 15 milj.litów.

S p r a w a b u d ż e t u m. K o w n a n a 1 9 3 2 r. Jak podaje "Dzień Kowieński" Nr.210/, kowieński samorząd miejski opracowuje już budżet na 1932 r. Wydatki mają być zmniejszone do sumy ok. 1 miljona litów. Redukcja dokonywana jest ze względów oszczędnościowych. Budżet ma rozpatrzyć burmistrz Wokietajtis, poczem wpłynie on do Rady Miejskiej.

W budżecie 1931 r. przewidziana była suma 90 tys.lt. na zbudowanie Domu Zdrowia w miejscu, gdzie się znajduje dawny gmach miejskiej straży ogniowej. Ze względów oszczędnościowych burmistrz Wokietajtis pozycję tę wykreślił.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"L i e t u v o s Ż i n i o s" o z a d a n i a c h d e m o k r a c j i .

"Lietuvos Żinios" Nr.210 z dn.17.IX.1931 r. Art.p.t."Demokracja w obliczu wielkich zadań". Streszczenie:

Cały świat niemal przechodzi ciężki kryzys ekonomiczny. W związku z tem przed demokracją europejską, zwłaszcza zaś francuską i angielską stoją wielkie i odpowiedzialne zadania. Reakcja działa zgodnie, a więc i demokracja musi iść tą samą drogą. Przed demokracją piętrzą się wielkie zadania powstrzymywania naporu żywiołów monarchistycznych i reakcyjnych.

K r o n i k a .

M i n i s t e r S p r a w W e w n ę t r z n y c h p ł k .R u s t e j k o o s a m o r z ą d a c h . Jak podaje "Liet.Aid."/Nr.209/,

minister Spraw Wewnętrznych płk.Rustejko wyraził się w sprawie samorządów jak następuje:

Mimo ogólnego kryzysu światowego, który na Litwie odczuwa się o wiele łagodniej niż gdzieindziej, rok bieżący jest dla samorządów litewskich rokiem pozytywnej pracy. Ujawnia się to we wszystkich gałęziach życia publicznego. Samorządy szczególnie się troszczyły o naprawę dróg litewskich. W tym celu nabyły 10 maszyn do naprawy dróg. Samorządy wznoszą w r.b. nowoczesne mosty, elektrownie, rzeźnie. W Rosieniach powstaje szpital o nowoczesnem urządzeniu. Podobnież remontuje się na szeroką skalę lokale szkolne, a w wielu miejscowościach buduje się współczesne gmachy szkolne. Rząd nigdy nie odmawia samorządom pomocy w tych pracach. W r.b. uzyskały samorządy od rządu ok.2 milj.litów tytułem długoterminowej pożyczki.

Nowowybrane samorządy nie sprawiły rządowi zawodu. Są to samorządy pracy, z któremi rząd zawsze potrafi dojść do porozumienia.

P r o j e k t l i k w i d a c j i obozu k o n c e n t r a c y j n e g o w W o r n i a c h . Jak podają "Jaunakas Zinas" /Nr.211/, Ministerstwo Obrony Kraju opracowuje projekt likwidacji obozu koncentracyjnego w Worniach. Jak przypuszczają, likwidacja nastąpi już w rychłym czasie.

Obóz koncentracyjny w Worniach istnieje, jak wiadomo, niemal od początku Republiki Litewskiej. Zsyłano tam pierwotnie żywioły komunistyczne, lecz chrześcijańska demokracja, a zwłaszcza tautininkowie zsyłać zaczęli do Worń również działaczy z partyj legalnych. Obecnie wobec stopniowego uspakajania kraju i uciszania się namiętności politycznych, Wornie zaczynają świecić pustkami. Zbliżył się więc czas likwidacji tej nieprzynoszącej zaszczytu instytucji.

P r z e z n a c z e n i e g m a c h u n u n c j u s z a p a p i e s k i e g o w K o w n i e . Jak podaje "Siegodnia" /Nr.262/,dom, który pierwotnie był przeznaczony na siedzibę dla nuncjusza papieskiego w Kownie, przeznaczony został obecnie wobec zerwania stosunków między Litwą a Watykanem na jeden z wydziałów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

S t a ł y t e a t r w S z a w l a c h . Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.211/, w dn.23.IX.1931 r. odbędzie się w Szawlach otwarcie stałego oddziału teatru państwowego.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

I m p o r t b u d u l c a s o w i e c k i e g o d o K ł a j p e d y. Jak podaje "Memeler Dampfboot" /Nr.216/, Sowiety wykonały już zamówienie na dostawę do Kłajpedy w r.b. 170 tys.festmetrów budulca. W roku przyszłym mają Sowiety dostarczyć taką samą ilość materjału.

Z ł y s t a n r o l n i c t w a n a o b s z a r z e K ł a j p e d y . Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.210/, skutkiem spóźnionej wiosny i ostatnich deszczy znacznie ucierpiały zboża ozime na obszarze Kłajpedy. W niżej położonych miejscowościach zaczęły gnić kartofle.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW WILEŃSKICH.

K r o n i k a .

Z a k a z u ż y w a n i a "C z y t a n e k" l i t e w s k i c h w p o w. ś w i ę c i a ń s k i m . Jak podaje "Vilniaus Rytojus" /Nr.75/, odbyła się w tych dniach w Święcianach konferencja nauczycieli rządowych. Na konferencji powiatowy inspektor szkolny p.Balunas nakazał nauczycielom jak najrychlejsze zaprzestanie używania w szkołach powszechnych"Czytanek"litewskich .

Wiadomość powyższą zaopatruje "Vilniaus Rytojus" w komentarz następujący: w niektórych szkołach w miejscowościach zamieszkałych przez Litwinów używano"Czytanek" jako jedynego elementarza w jęz.litewskim. Obecnie dzieci pozostały zupełnie bez książki litewskiej.